

HET BIJBELSE KERNWOORD OPBOUWEN / STICHTEN

בנה in allen Dialekten (auch mo., ph., südar.) m. Ausnahme des Äth.: bauen (ass. *banū* bauen, schaffen, erzeugen; vgl. zu **ברא**).

Kal pf. בָּנָה, בְּנִיתָ, בְּנִיתָ, בְּנִיתָ usw., m. *suff.* בְּנִיתָ, בְּנִיתָ, בְּנִיתָ; *impf.* יִבְנֶה, *cons.* יִבְנֶה, *seltener* יִבְנֶה, יִבְנֶה, יִבְנֶה; m. *suff.* יִבְנֶה, יִבְנֶה, יִבְנֶה; *imp.* בָּנָה, בָּנָה; *inf. abs.* בְּנִיתָ, *cstr.* בְּנִיתָ; *pf.* בָּנָה, בָּנָה, בָּנָה, *pass.* בָּנָה, בָּנָה. — 1. bauen, erbauen, m. d. *acc.* ein Haus Gn 33 17. Dt 20 5. 2S 5 11, eine Stadt Gn 4 17.

10 11. 11 4, v. Dörfern Neh 12 29, einen Turm Jes 5 2, Mauern 1K 3 1, einen Altar Gn 8 20. 12 7 u. ö., eine **בְּמִתָּה**, s. d. Bildl. v. d. Bildung einer menschl. Gestalt Gn 2 22. *Abs.* 2S 5 9. M. d. *acc.* u. Belagerungswerke bauen Dt 20 20. Koh 9 14, vgl. bildl. m. **עַל** allein Thr 3 5. M. d. *acc.* d. O. bebauen 1K 16 24. M. **בָּ** an etw. bauen Sach 5 15. Neh 4 4. 11. M. **ל** d. Zweckes Ct 4 4. M. d. *acc.* u. **בְּעֵינַיִם** v. Gott Am 9 6. M. einem Obj. u. d. *acc.* d. Stoffes **וַיִּבְנֶה אֶת־הָאֲבָנִים מִבְּהָרָה** zu einem Altare 1K 18 32. 15 22. Dt 27 6. Jes 9 9. Ez 27 5 (vgl. über diese Konstruktionen Ges. § 117^{hh-ki}), m. **בָּ** d. Stoffes 1K 6 15 f. 15 22, vgl. **בְּדָמַיִם** Hab 2 12. Mi 3 10; m. d. *acc.* d. Stoffes u. **ל** Gn 2 22; m. d. *acc.* **בְּנִיתָ** Jes 9 9. — 2. umbauen, ausbauen, bauend in Stand erhalten (Ggs. **הָרַס**) Pr 14 1. Hi 20 19 (s. aber BH), vgl. **בָּנָה עָרִים לְמִצּוֹר** zu Festungen umbauen 2Ch 11 5; einen Thron Ps 89 5. — 3. wiederaufbauen Jos 6 28. Am 9 14. Ps 69 36. 102 17. 147 2, vgl. zu **חָרְבָה** I. — 4. v. Personen u. Völkern: ihnen dauernde Wohnung, Glück, Wohlstand verleihen Jer 12 16. 24 6. 31 4. 33 7. 42 10. Ps 28 5. (Im Ar. auch metaph. jemand m. Wohltaten, Gunst überhäufen). — 5. **בָּנָה בְּנֵי** ein Geschlecht od. eine Familie gründen, vgl. zu **בְּנֵי** no. 4 u. *Niph.* no. 3.

C. Septuagint

Het Griekse werkwoord dat de Septuagint (LXX) gebruikt als vertaling van het Hebreeuwse banah, is oikodomeo, het zelfstandig naamwoord oikodomè.

Ds. F. J. Pop schrijft daar ondermeer het volgende over:

1. Het werkwoord oikodomeo met zijn afleidingen komt in de Septuagint niet minder dan 360 keer voor. In verscheidene gevallen wordt het natuurlijk gebruikt voor het bouwen van een huis of tempel of een ander voorwerp.

Dikwijls echter ook in figuurlijke zin: een troon bouwen van geslacht tot geslacht (Ps. 89:5) = vast maken, sterk maken. Ook Gods goedertierenheid wordt voor eeuwig gebouwd = is als een gebouw, dat de eeuwigheid verduurt (Ps. 89:3, zie de oude berijming!). Indien de heidense burenen van Israël de wegen van mijn volk vlijtig zullen leren..zo zullen zij in het midden van Mijn volk gebouwd worden (Jer. 12:16).

Van het herstel van Israëls volksbestaan door Gods genade wordt vergeleken bij de wederopbouw van haar muren (in Jer. 31:3vv laat God het weten, dat Hij Israël heeft liefgehad met een eeuwige liefde en dat volk daarom getrokken heeft met goedertierenheid;

¹ In deze voordracht is gebruik gemaakt van 1. Trommius' *concordantie*, s.v. (op)bouwen, stichten; 2. Gesenius' *Hebr. und Aram. Handwörterbuch*; 16^e Aufl. 1915, de Hebr. ww. yara' + yare' + yir'ah 3. Ds. F. J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*; s' Gravenhage, 1964, s.v.. opbouwen.., blz.400; 4. Robertson's Word Pictures in Bible Works en Easten Bible Dictionary in Bible Works; 5. Woordenboek in E-sword (ISBE = Internat. Standard Bible Encyclopedie) in E-sword.

dat is Gods nieuwe verbond: 'Ik zal u weder bouwen, en gij zult gebouwd worden, o jonkvrouw Israëls...).

2. Onder het beeld van de Heere als bouwmeester tekent Israël gaarne Zijn heilswerk aan Zijn volk. Aan het feit, dat de Heere Israël heeft opgebouwd, dankt dit volk zijn soliditeit. Geen aanvaller kan dit huis of deze vesting binnendringen, want de Heere heeft het gebouwd. Het beeld vinden wij bijv. in Jes. 5:1vv, waar Israël (Gods beminde) vergeleken wordt bij een wijngaard, die door de Heere is aangelegd, een wijngaard met edele wijnstokken; Hij heeft daarin ook een toren gebouwd.

3. De tegenstelling is: afbreken of verwoesten (Jer. 1:10; 24:6; 31:28; Jes. 5: 5). Ook dit is het werk van de Heere en vindt zijn oorzaak in Israëls zonde. Als de muur rond Israël (= Gods bescherming) afgebroken wordt, stromen de rovers en wilde dieren het land binnen. Het beeld dient derhalve niet alleen om Gods genadewerk weer te geven, maar ook Zijn gericht. Het beeld wordt dikwijls geflankeerd door dat van planten en uitrukken (Jer. 12:14; 31:38; 1:10; 18:7-10).

4. God is ook de bouwmeester van heel de schepping. Hij heeft alles opgebouwd. Hij maakte voor Adam een vrouw uit diens rib (Gen. 2:22). Maar Hij onderhoudt ook constant heel Zijn scheppingswerk. Hij bouwt zelfs Zijn opperzalen in de hemel (Amos 9:6).

2. NIEUWE TESTAMENT

A. Tekstgegevens NT + korte omschrijvingen

In het NT wordt herhaaldelijk gesproken over (op)bouwen.² De Griekse woorden zijn: *οικοδομew* = bouwen, *οικοδομη* = bouwwerk/ huis. De Engelse vertalingen geven het veelal weer met: edify, build up. Zie afbeelding (het huis op de steenrots in Jezus' gelijkenis).

a. Bouwen in letterlijke zin (bijv. Luk.17:28)

- Een huis (op een steenrots/ op zand): Matth. 7:24,26; Luk. 6:48v
- Een toren, bijv. in een wijngaard: Matth. 21:33; Mark. 12:1; Luk. 14:28-30;
- Een stad (Nazaret): Luk. 4:29
- Een synagoge: Luk. 7:5
- De tempel: Joh.2:20; Hand. 7:49
- Schuren (grotere bouwen): Luk. 12:18
- De aarde die gebouwd wordt door regen en gewas voor de mensen. Hebr. 6:7.

² Zie woordenboek in E-sword ISBE), s.v. edification/ edify. Bij de behandeling van het woord opbouwen (build up) zegt dit woordenboek: 5. Figuurlijk. Het werkwoord opbouwen wordt vaak gebruikt in de zin van: groei en voorspoed geven, of van stabilisering en versterking. Zo in Job 22:23; Ps. 69:35; Jer. 18:9. Een verwante zin is: herstellen wat verwoest was, zoals in Jes. 58:12. Een huis bouwen voor een persoon is hem kinderen of een talrijk nageslacht gunnen (Ruth 4:11; van David, 2 Sam. 7:27; 1 Kron. 17:10). Geestelijk gesproken wordt het woord gebruikt van iemands werk in het leven, of van de vorming van karakter en habitus. De hoofdzak in dit geval is: de fundering. Zij die bouwen op Christus' woord, bouwen op een rots; zij die Zijn woord verwerpen, bouwen op zand (Matth. 7:24-27). Christus is het enige ware fundament; het werk dat iemand bouwt op Zijn wil, zal worden beproefd door vuur (1 Kor. 3:9-15). De kerk wordt vergeleken met een bouwwerk (1Kor. 3:9; 1 Petr. 2:4-6) gegrond op het fundament van apostelen en profeten (hun waarheden of leer). Jezus Christus Zelf is de hoofd - hoeksteen (Ef. 2:20-22). Gelovigen zijn 'opgebouwd' in Christus (Kol. 2:7) en worden aangespoord zichzelf op te bouwen in hun meest heilig geloof (Jud.: 20).

b. Bouwen in figuurlijke zin

- De graven der profeten (cultiveren): Matth. 23:29; Luk.11:47v
- Een tempel (Christus' lichaam): Matth. 26:61; 27:40; Mark. 14:58; 15 : 29.
- Op iemands anders fundament (= gemeentewerk); Rom. 15:20
- Als een wijs bouwmeester het fundament gelegd (een ander/ieder bouwt daarop); 1 Kor. 3:10, 12, 14. Het fundament is: Jezus Christus en Die gekruisigd. Vgl. Gal. 2:18; 2 Kor. 10:8; 13:10.
- God die machtig is u op te bouwen. Hand.20:32
- Gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten (ook u mede gebouwd), waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is. Ef. 2:20, 22.³
- Jezus Christus, de Hogepriester, getrouwer dan Mozes over het door God gebouwde huis; wiens huis wij zijn. Hebr. 3:2-6
- De gemeente gebouwd tot een geestelijk huis met Christus als de levende Hoeksteen (verworpen, maar verkoren). 1 Petr. 2:5
- Geworteld en opgebouwd in Hem. Bouw uzelf op uw allerheiligst geloof. Kol. 2:7; Jud.:20.
- Verwachtende de stad met fundamenten waarvan God de Bouwmeester is. Hebr.11:10.

c. Stichten/ stichting

- Hand.9:31 (gemeenten); de liefde sticht (1 Kor.8:1), niet alle dingen (1 Kor.10:23); die een vreemde taal spreekt sticht zichzelf (1 Kor.14:4, 17; sticht elkaar (Rom.14:19; 15:2; 2 Kor.12:19; Ef.4:12, 16, 29; 1 Thess.5:11); die profeteert, sticht (1 Kor.14:3-5, 12, 26). Zie ook 1 Tim. 1:4.

d. Van centrale betekenis zijn de teksten die spreken over:

De steen, door de bouwlieden verworpen, maar door God tot de uiterste Hoeksteen gemaakt (Ps.118:22; Matth. 21:42; Mark. 12:10; Luk.20:17; Hand. 4:11; 1 Petr. 2:7)

B. Samenvattende betekenissen van de tekstgegevens (OT/ NT)

1. In het OT wordt (vooral in de LXX met het Griekse woord oikodomein) God aangeduid als een Bouwmeester die het ganse heelal heeft ingericht tot een woonplaats voor de mensheid. Hij zorgde voor een paradijs (een woonoord voor het eerste mensenpaar), voor een levensgezellin voor Adam, voor een bewoonbare aarde.

2. Eveneens in het OT is het God die een volk/ Zijn volk opbouwt, het sterk maakt, d.i.: het een duurzame woonplaats (welstand/ geluk) geeft. Dat volk is als een wijngaard met een toren van waaruit er gewaakt wordt (zie afbeelding); aan alles is er door de Heere gedacht. Vgl. Ps. 51:20; 102:17 ; Jes. 5. Israël is Gods bouwwerk. Maar in het bijzonder laat God in Israël voor Zijn Naam een huis bouwen.

et Griekse woord 'akrogoniaios' dus niet aan een hoeksteen als gevelsteen, kroonsteen 'roosj pinnah') die als hij wegviel het gehele bouwwerk zou doen instorten (Jeremias). er veeleer aan een fundamentsteen waardoor muren in de fundamenten bijeen worden (28:16). Jezus is die Steen die door de bouwlieden wel verworpen is, maar door God tot ks is gemaakt (vgl. Jes.8:14; Ps. 118:22; Mark. 12:10; Hand. 4:11; 1 Petr. 2:4-7). Door ook de twee muren van Joden en heidenen bijeengehouden (Theodoretus, Hiernonymus, Calvijn).’ Zo mijn commentaar op Efeze; Voorhoeve-Kampen i.s.m. Evangelische Omroep-Hilversum; 1997; blz.85, noot 23v.

3. Het herstel van Israëls volksbestaan door Gods genade wordt vergeleken bij de wederopbouw van haar muren. In Jer. 31:3vv laat God het weten, dat Hij Israël heeft liefgehad met een eeuwige liefde en dat volk daarom getrokken heeft met goedertierenheid; dat is Gods nieuwe verbond: 'Ik zal u weder bouwen, en gij zult gebouwd worden, o jonkvrouw Israëls....

4. Dit werk van God heeft echter ook zijn keerzijde. Als Israël niet blijft bij Gods geboden, zal de Heere wat Hij gepland heeft weer uitrusten.

5. Ook de heidenen die de wegen van Gods volk vlijtig zullen leren, zullen in het midden van Israëls volk gebouwd worden (Jer. 12:16).

6. In het NT worden deze lijnen doorgetrokken. God is in feite de Bouwmeester Die voor de kosmos zorgdraagt als de Onderhouder van alles wat leeft (Hand. 17:26; Kol.1:16vv).

7. Zijn grootste daad is echter, dat Hij Zijn Zoon gaf als de Messias Israëls. In Hem woont God temidden van Zijn volk als nooit tevoren. Nooit is Israël zo gebouwd (en heeft God voor geestelijke welstand gezorgd) dan in kruis en opstanding van Jezus Christus. Het is daardoor, dat zij en wij moeten zalig worden. Dat is het hart van het Evangelie: Jezus Christus en Die gekruisigd.

8. Van centrale betekenis zijn de teksten die spreken over: de steen die door de bouwlieden verworpen is (Ps. 118:22; Matth. 21:42; Mark. 12:10; Luk. 20:17; Hand. 4:11; 1 Petr. 2:7); de leidlieden van het volk; de oudsten, oversten, priesters, schriftgeleerden (Mark. 8:31; Luk. 9:22). Maar God heeft Hem tot een hoofd des hoeks gemaakt, dat in Gods machtige bouwwerk alles samenbindt. Daarover had Jezus, ziende op Zijn kruis en opstanding, al vroeg gesproken, toen Hij zei: Breek deze tempel en in drie dagen zal Ik die weer opbouwen. Een woord (Hebr. masjaal) met een dubbele bodem. Want het hield tevens het einde van de tempeldienst in.

9. Deze opbouw van het lichaam van Christus houdt ook in, dat er een gemeente (Gr. ekklesia) ontstaat, een tempel van de heilige Geest. Gefundeerd in de belijdenis van de rotsman Petrus. Zie Matth.16:17-19. Zie ook Hand.20:32.

10. Het boek van de Handelingen maakt duidelijk, dat ook de heidenen die in Christus geloven, ingeplant in Israël, tot dat bouwwerk van God, Zijn gemeente mogen behoren. Het is Gods tempel in de Geest.⁴

11. In het navolgende nemen we een aantal belangrijke opmerkingen over van F.J. Pop (*Bijbelse woorden en hun geheim*) 'Paulus tekent zijn eigen apostolaat als het werk van het opbouwen van de gemeente: 2 Kor. 10:8; 13:10; 12:19. In de twee eerstgenoemde herinnert hij de Korinthiërs aan de hem verleende volmacht om de gemeente te bouwen. Deze volmacht eist de onderwerping der Korinthische gemeente. Ook in 12:19 tekent hij zijn optreden als

⁴ F.J. Pop schreef in zijn boek *Bijbelse woorden en hun geheim*, s.v. Opbouwen m.i. ten onrechte (de suggestie mag niet gewekt worden, dat de gemeente in de plaats van Israël is gekomen): 'Jezus bouwt niet op een belijdenis, maar op een belijdend apostel. Dit maakt Petrus onherhaalbaar; hij is geheel „einmalig“; in zijn belijdend getuigenis is hij de grond der kerk. Daarom kan er ook niet van opvolgers van Petrus sprake zijn. De rots, die de aartsvader Abraham voor Israël was, is Petrus voor de kerk.'

uitsluitend de opbouw der gemeente ten doel hebbend. Onttrekt zij zich hieraan, dan zal zij ten onder gaan.

12. In teksten als 1 Kor. 3: 5-17; Rom. 15:20; (Gal. 2:18); Ef. 2:19-22; 4:11-16 beschrijft Paulus zijn methode van werken met de termen van het bouwen van de gemeente

In 1 Kor. 3:5-17 bestrijdt hij de partijgeest in Korinthe. Hij noemt zichzelf en Apollos compagnons in Gods dienst (ook te vertalen als: mede-arbeiders van God). Paulus heeft het fundament gelegd als een bekwaam architect; dat fundament is Jezus Christus. Apollos heeft hierop verder gebouwd....

Ook in Rom. 15:20 ziet Paulus het als zijn speciale opdracht om overal het fundament van een gemeente te leggen; zijn taak is niet, voort te bouwen op de grondslagen, die door een ander gelegd zijn.

Ef. 2:19-22; 4:11-16 leggen een ander accent dan 1 Kor. 3:5-17. Nu gaat het niet alleen om de fundering van de gemeente, doch ook om het feit, dat alle ambten, elk op hun eigen plaats, bijdragen aan de opbouw der gemeente, die als fundament heeft de apostolische prediking, en die moet uitlopen in het verrijzen van een heilige tempel, waarin Gods Geest woont (2:21 v.) of in een volwassenheid van het lichaam van Christus (4:11-16). Kortom, de gemeente is gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen; op Welke het gehele gebouw bekwaamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heilige tempel in de Heere; op Welke ook gij mede gebouwd wordt tot een woonsteden Gods in de Geest.'

In teksten als 1 Kor. 14:3, 5, 12, 26 wordt uitdrukkelijk verkondigd, dat de opbouw der gemeente bedreigd wordt door religieus individualisme: Hier keert Paulus zich tegen het verkeerde gebruik der geestelijke gaven, dat ontstaat zodra zij niet meer dienen tot opbouw van de hele gemeente, doch alleen van de begiftigden zelf.

Teksten waarin de opbouw der gemeente gezien wordt als bedreigd door het ethische individualisme, zijn: 1 Kor. 8:1; 10:23; Rom. 14:19; 15:2; 1 Thess. 5:11; Kol. 2:6,7.

In 1 Korinthe 8 keert Paulus zich tegen die „sterke" gemeenteleden, die vergeten, dat de levenswijze der christenen een zaak is, die de gehele gemeente aangaat en niet een van individuele christenen, ook al zouden hun opvattingen theologisch juist zijn. Deze „sterke" gemeenteleden mogen de „zwakke" geen aanstoot geven door hun vrijere inzichten. Zij mogen niet alleen aan zichzelf denken en hun betere kennis van de christelijke vrijheid laten gelden, maar in liefde moeten zij zich allerlei christelijke vrijheid ontzeggen terwille van de opbouw van de hele gemeente'. In Rom. 14:19; 15:2 is dezelfde zaak aan de orde. ...

13. Blijkens 1 Thess. 5:11 is de opbouw der gemeente een zaak, waarin alle gemeenteleden betrokken zijn. De een moet de ander opbouwen door de juiste verwachtingen aangaande de parousie te koesteren en te prediken... Zo mogen zij elkaar vertroosten. Welk een uitzicht! De opbouw van de gemeente gaat niet buiten de enkeling om; deze is er persoonlijk ten volle in betrokken.

14. Ook de wandel van de gemeenteleden (Kol. 2:6, 7) moet dáárdóór gekenmerkt zijn, dat zichtbaar wordt, dat zij zowel in Christus geworteld zijn als ook in Hem opgebouwd; dat zal hen ervoor bewaren, dat zij door allerlei filosofische inzichten van wereldbeschouwelijke aard van het evangelie verwijderd raken. De opbouw der gemeente wordt geheel door Christus bepaald en beheerst.

15. Van groot belang is, dat christenen ter wille van het geestelijk welzijn van elkaar de wacht houden bij de inhoud van het christelijk geloof. Zie Judas: 20: Maar geliefden, bouwt gij uzelf op uw allerheiligst geloof, biddende in de heilige Geest.⁵ De lezers worden vermaand zichzelf op te bouwen op de vaste, betrouwbare grondslag van het christelijk geloof, zoals dit door de apostelen geleerd is. 1 Petr. 2:4, 5 beoogt eveneens de opbouw der gemeente op de vaste grondslag van de waarheid Gods. In vers 2 wordt het apostolische onderwijs vergeleken bij onvervalste melk, waarmede kinderen opgekweekt worden; in vers 4 en 5 gaat de schrijver over in het beeld van de opbouw, door Jezus Christus te tekenen als de levende steen, waardoor de gemeenteleden zelf levende stenen worden in het geestelijk bouwwerk der gemeente.

C. Enkele praktische toepassingen

a) In onze tijd wordt gelukkig veel aandacht gegeven aan de opbouw van de gemeente. Er zijn mede door voorzieningen in de opleidingen van kerkelijke werkers mannen en vrouwen aan het werk in de gemeenten die zowel in de catechese, in het pastoraat, in het diaconaat en de zending hun bijdragen mogen geven aan de stichting en opbouw van gemeenten. Daarnaast heeft elk gemeentelid een taak naar de gaven, hem of haar geschonken. Zo mag de gemeente een geheel van bouwvakkers zijn.

b) Hier zou veel over te zeggen zijn. Op een ding wil ik de nadruk leggen. Ten diepste gaat het in alles altijd om versterking van het geloof en bevordering van de werfkracht van de gemeente(leden). Van binnenuit naar buiten toe. Anders wordt het activisme of religieus indifferentisme. Niets ten kwade dus van wat altijd is genoemd: het stichtelijke.

Gebruik van goede literatuur voor persoonlijke meditatie/ stille tijd is van groot belang. Om persoonlijk meer en meer tot een daadwerkelijke beleving te komen van de dingen van het geloof. En om zo een mens te zijn met een geheim, een uitstraling. Intussen mag het vaandel van Gods hoogheilig Evangelie in de Schriften hoog gehouden worden in een wereld die steeds meer vervreemdt van de enige eeuwig te loven God. Dat geeft aan het gemeente-zijn haar missionaire karakter en mag die toekomstgericht ‘verwachten de stad met fundamenten waarvan God de Bouwmeester is. (Hebr. 11:10.)

c) Tenslotte: Ik ben niet direct een voorstander van de zgn. ‘second blessing’. Alsof een stil en constant geloofsleven dat in de diepte van de zelfveroordeling en in de radicale overgave aan de gezegende Zaligmaker Jezus Christus bestaat, niet het een en al mag zijn. Niettemin zal het

⁵ Het woordenboek Easton Bible Dictionary (in Bible Works) schrijft s.v. ‘Building’: ‘Believers are "God's building" (1Co 3:9) and heaven is called "a building of God" (2Co 5:1) Christ is the only foundation of his church (1Co 3:10-12) of which he also is the builder (Mt 16:18)’.

zeker tot versterking van de band aan Christus en tot opbouw van het leven des geloofs dienen, als wij steeds meer in beslag genomen worden door de uitnemende Zaligmakersliefde van de Heiland.

Zoals ik eens las van Jonathan Edwards, een bekende puriteinse godgeleerde uit de 18e eeuw. Hij vertelt (in zijn verhandeling over 'de godsdienstige gevoelens'): 'In 1737 maakte ik om gezondheidsredenen een rit door de bossen. Op een afgelegen plaats steeg ik af, omdat ik gewoon was tijdens mijn heilige overpeinzingen en gebeden te wandelen. Op dat moment kreeg ik een buitengewoon visioen van de heerlijkheid van Gods Zoon als Middelaar tussen God en mensen, en van de fantastische en grote volheid van Zijn zuivere en heerlijke genade en liefde, en van Zijn zachtmoedige en liefdevolle neerdaling op aarde. De genade verscheen aan mij, kalm en goed, maar ook hoog boven de hemelen verheven. Christus verscheen aan mij in Zijn onuitsprekelijke glorie; een glorie, zo groot, dat al mijn gedachten en ideeën daarin ondergingen. Deze toestand duurde, voor zover ik daarover kan oordelen, ongeveer een uur; de meeste tijd zwom ik in tranen en huilde luidkeels. Mijn ziel brandde in mij; ik weet niet hoe ik het anders zeggen moet, maar ik wilde leeg en nietig zijn, in het stof liggen en alleen vervuld zijn van Christus, Hem liefhebben met een heilige en zuivere liefde, Hem vertrouwen, in afhankelijkheid van Hem leven, Hem dienen en volmaakt geheiligd en gereinigd worden tot een goddelijke en hemelse zuiverheid. (uit: dr.Martyn Lloyd Jones: *God de Heilige Geest*, a.w., p.233).